

Бебаҳо интеллектуал хазина

Китоб — мўъжиза. У онгу шууримизга шуъладек сингиб, умр йўлимизни нурафшон қилади, кўнгилда эзгу истаклар уйғотади, ҳаётнинг мазмун-моҳиятини англашга ундайди. Шу боис аждодларимиз китоб мутолаасига алоҳида аҳамият қаратган. Илм масканлари, кутубхоналар бунёд этиб, уларни ҳикматлар ошени, дея қадрлашган.

Мамлакатимиз мустақилликка эришгач, илм-маърифат, маънавият масалаларига эътибор ва рағбат янада кучайди. Бунинг тасдиғи сифатида Ўзбекистон Республикасининг “Ахборот-кутубхона фаолияти тўғрисида”ги Қонуни қабул қилинганини таъкидлаш ўринлидир. Давлатимиз раҳбарининг 2006 йил 20 июндаги “Республика аҳолисини ахборот-кутубхона билан таъминлашни ташкил этиш тўғрисида”ги қарори эса соҳага ахборот технологияларини татбиқ қилиш, кутубхона ресурсларидан фойдаланишнинг илғор тизимига ўтишда муҳим туртки бўлди.

Ушбу қарорга биноан, Ўзбекистон Республикаси Ахборот технологиялари ва коммуникацияларини ривожлантириш вазирлиғи тизимида Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ҳамда Тошкент шаҳар ахборот-кутубхона марказлари ташкил этилиб, бугунги кунда аҳолига намунавий хизмат кўрсатиб келаяпти. Мазкур муассасаларни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш, уларнинг китоб хазинасини бойитиш, ўқувчилар сонини оши-

риш борасида ҳам кенг қўламли изланишлар олиб борилаётир.

Ҳозир юртимиздаги барча олий таълим муассасаси, касб-ҳунар коллежлари, академик лицей, шунингдек, ақумтаълим мактаблари қошида республика бўйича 12 мингдан зиёд ахборот-ресурс марказлари ишлаб турибди. Жумладан, Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиғига қарашли ахборот-ресурс марказларининг умумий фонди 2013 йилда 26 миллион 117 минг 286

донани ташкил этган бўлса, 2015 йилга келиб бу кўрсаткич 500 мингтага ортди. Китобхонларнинг ташрифи эса 585 минг 637 нафардан 617 минг 798 нафарга кўлайди.

Халқ таълими вазирлиғига қарашли ахборот-ресурс марказлари фаолиятида ҳам ана шундай ўсиш-ўзгаришларни кузатиш мумкин. Мазкур рақамлар юртимизда ёшларнинг илм эгаллашга бўлган иштиёқи тобора ортиб бораётганидан далолатдир.

2011 йилда пойтахтимизда миллий меъморчилик ҳамда замонавий архитектура аъналарини ўзида муҳасам этган “Маърифат маркази” бунёд этилди. Ушбу муҳташам бинодан Алишер Навоий номидаги Ўзбекистон Миллий кутубхонаси жой олгани мутафаккир бобомизга бугунги авлоднинг юксак эҳтироми, десак, янглишмаймиз.

Бебаҳо интеллектуал хазина

◀ (Давоми. Бошланиши 1-бетда).

*Ҳар ишки қилмиш одамизот,
Тафаккур бирла билмиш одами-
зот.*

Ҳазрат Навоийнинг ушбу боқий мисралари инсон ҳаётида, башариёт гараққиётида билим ва тафаккур нечоғли улкан аҳамиятга эга эканини тасдиқлайди. Зотан, илм инсонни улуглайди, кўкларга кўтариб, кўнгил гўзалликларини баён этишга, келажак авлодга улкан маънавий бойлик қолдиришга чорлайди. Замонавийлиги, илғор техника ҳамда технологияларни ўзида мужассам этгани билан ажралиб турувчи Ўзбекистон Миллий кутубхонаси ана шу каби интеллектуал бойлиқнинг ноёб хазинасидир.

Давлатимиз раҳбарининг 2012 йил 20 мартдаги “Алишер Навоий номидаги Ўзбекистон Миллий кутубхонаси — ахборот-ресурс маркази фаолиятини ташкил этиш чора-тадбирлари тўғрисида”ги қарорига кўра, кутубхона тузилмаси тубдан янгиланди, унинг бўлимлари ва хизмат кўрсатиш иши такомиллаштирилди, муассасалар кўлами кенгайтирилди.

Муассасада турли соҳага доир 7 миллиондан ортиқ китоб сақланади. Шулардан 400 мингдан ортиғи электрон кўринишда. Бу эса китобхонларга масофадан туриб мутлола қилиш имконини бермоқда.

Мазкур ноёб фонд аввал пойтахтимизнинг уч манзилида жойлашган бўлса, эндиликда марказлаштирилди. Замонавий мобил стеллаж ўрнатилди. Илгари сўралган баъзи китоб ёки газета-журналларни ўқув залига келтириш учун 1-2 кун вақт сарфланарди, эндиликда бу жараён бор-йўғи 15 — 20 дақиқада амалга ошириляпти. Бу каби замонавий шарт-шароитлар юртдошларимиз орасида китобхонликнинг янада юксалишига туртки берди. Айтайлик, 2005 йилда кутубхонага 300 минг киши ташриф буюрган бўлса, бугунги кунда бу рақам қарийб 755 мингга етди.

Шу ўринда таъкидлаш керакки, зиё масканида жаҳон талабларига мос автоматлаштирилган ахборот-кутубхона тизими, наشريёт-матбаа ҳамда нусха кўчириш ускуналари ўрнатилган. Илғор технология асосидаги электрон китоб, сенсорли киоск фойдаланувчиларга ҳар томонлама қулайлик туғдираяпти. Ўқувчилар ушбу қурилмалар орқали бевосита ўзларини қизиқтирган маълумот ҳамда китобларни бир зумда қабул қилади.

Кутубхона музейи, ундаги ноёб қўлёзма ва тошбосма асарлар бarchанинг эътиборини тортиши, табиий.

Бу ердаги китоблар ноёб ҳамда бежирим. “Хамса”, “Муҳокамат ул-луғатайн”, “Маҳбуб ул-қулуб”, “Лисон ут-тайр” асарлари, хаттотлар томонидан кўчирилган “Девон” нусхалари шулар жумласидан. Зотан, Алишер Навоийнинг ушбу асарлари маънавий қуввати, инсонпарварлик ғояларига йўғрилгани билан улугвордир. Улар орадан неча аср ўтган бўлмасин, инсониятни мудом эзгуликка, ҳамжихатлик ва илм-маърифатга чорлаб келмоқда. Ёшларнинг бу асарларни иштиёқ билан ўрганаётгани, мазмун-моҳиятини қалбига жо этаётгани қувонарлидир.

Дарҳақиқат, мутлола ёш танламайди. Унинг оҳанрабои барчани бирдек ўзига махлиё этади. Шу боис кутубхонада болалар учун махсус хона ташкил этилган. Ундан мурғак қалб эгаларини ўқишга, фикрлашга чорловчи турли ўйинчоқлар ҳамда китоблар

хонада бепул Wi-Fi тизими ишга туширилган. Бу орқали минглаб ўқувчилар интернет хизматидан фойдаланмоқда. Шунинг баробарида дунёнинг олис ва чекка жойларида яшовчилар ҳам Ўзбекистон Миллий кутубхонаси ресурсларидан www.natlib.uz портали орқали кенг баҳраманд бўлаётир. Мазкур порталга кутубхона фондларининг электрон каталоги ҳамда рақамли форматдаги тўлиқ матнли адабиётлар жойлаштирилган.

Ўзбекистон Миллий кутубхонаси Германия, АҚШ, Хитой, Буюк Британия, Япония, Жанубий Корея каби давлатлардаги ўттиздан ортиқ нуфузли муассасалар билан ҳамкорлик ўрнатган. Китобхонлар учун East View, Oxford University, Doaj, Aiuka, Cambridge Journals Online каби халқаро илмий-тадқиқот манбаларидан бепул фойдаланиш имконияти яратилган.

ЭЪТИРОФ

**Ирина БОКОВА,
Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Таълим,
фан ва маданият масалалари бўйича ташкилоти —
ЮНЕСКО Бош директори:**

— Алишер Навоий номидаги Ўзбекистон Миллий кутубхонаси жойлашган бино ҳамда йирик форумлар ўтказишга мўлжалланган, мукамал меъморчилик намуналарига эга муҳташам Симпозиумлар саройи, ундаги заллар ҳақида алоҳида тўхталиб ўтишни истардим. Эътиборимни тортган жиҳат шуки, бу ерда X — XI асрларга оид қадимий наشرлар, қўлёзмалар ва ҳужжатлар, хусусан, ЮНЕСКОнинг “Дунё хотираси” дастурига киритилган Усмон Мусҳафнинг факсимил нусхаси сақланар экан. Мазкур бебаҳо асарларни асраб-авайлаш борасидаги ишлар таҳсинга лойиқ. Бу китоблар бутун инсоният учун жуда қадрлидир. Энг қувонарлиси шундаки, кутубхонада ахборот манбаларидан эркин фойдаланиш имкони мавжуд.

ўрин олган. Кинозалда эса мустақиллик йилларида юртдошларимиз эришган ютуқлар, улуг алломаларимиз, қадимий шаҳарларимиз ҳақида кино-фотоматериаллар намойиш этилади.

Албатта, ҳар бир зиё масканининг нуфузи ундаги нодир ва тарихий китоблар сони, бадиий қиммати билан ўлчанади. Ўзбекистон Миллий кутубхонасида буюк мутафаккирларимизнинг XI ҳамда ундан кейинги асрларга оид қўлёзмалари, XVI — XIX асрларда дунёнинг кўплаб тилларида чоп этилган адабиётлар, аудио ва видео китоблар, пластинкалар жамланган. Миллий кутубхона таркибида Республика йиғма электрон каталог маркази ташкил этилган. У орқали мамлакатимиздаги ахборот-кутубхона муассасаларидаги электрон адабиётлар ҳақида батафсил маълумот олиш мумкин.

Бугун замон шиддат билан ўзгармоқда. Глобал тармоқ ҳаётимизга тобора жудал кириб келяпти. Шуларни инобатга олган ҳолда, кутуб-

Шу кунларда халқимиз энг улуг, энг азиз байрам — Ватанимиз мустақиллигининг йиғирма беш йиллигини муносиб кутиб олиш учун қизғин ҳазирлик бўлмоқда. Алишер Навоий номидаги Ўзбекистон Миллий кутубхонасида ҳам “Гўзал ва бетакоримсан, муқаддас Ватаним, жоним сенга фидо, Ўзбекистони!” шиори остида қатор маънавий-маърифий тадбирлар ўтказиляпти. Ушбу учрашувларда йигит-қизларимиз ўз салоҳият ҳамда иқтидорини бир нечта тилларда намойиш этишаётир.

Бу каби ташаббуслардан англашиладики, маънавият, маърифат соҳаларида амалга оширилаётган кенг кўламли ислохотлар самараси ҳар қадамда бўй кўрсатмоқда.

**Қобилжон ТУРСУНОВ,
Алишер Навоий номидаги
Ўзбекистон Миллий кутубхонаси
илмий котиби.**

Ҳасан ПАЙДОЕВ олган сурат.